

ОСОБЛИВОСТІ ГОСПІТАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Р.А. Нікоряк

Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет"

Ключові слова:
психічні розлади,
госпіталізація,
учасники АТО.

Клінічна та
експериментальна
патологія Т.16, №2
(60). С.57-60.

DOI:10.24061/1727-
4338.XVI.2.60.2017.12

E-mail: Rusya88.
09.88@mail.ru

Мета роботи - дослідити особливості госпіталізації хворих на психічні розлади серед учасників антитерористичної операції (АТО).

Матеріали і методи. Досліджено 469 випадків госпіталізації у психіатричну лікарню учасників, які перебували в зоні АТО, протягом 2014-2016 рр. Застосовано епідеміологічний, статистичний методи.

Результати. Установили, що за 3 роки проведення АТО серед мешканців Чернівецької області 469 осіб потребували психіатричної допомоги. Доведено, що у 2014 році психіатрична допомога надана 49% осіб, у 2015 році - 31% осіб, у 2016 році - 20% осіб.

Висновок. Психічні розлади серед учасників АТО на сьогоднішній день становлять суттєву соціально-економічну і медико-психологічну проблему нашого суспільства.

Ключевые слова:
психические
расстройства,
госпитализация,
участники АТО.

Клиническая и
экспериментальная
патология Т.16, №2
(60). С.57-60.

ОСОБЕННОСТИ ГОСПИТАЛИЗАЦИИ УЧАСТНИКОВ АНТИТЕРОРИСТИЧЕСКОЙ ОПЕРАЦИИ С ПСИХИЧЕСКИМИ РАССТРОЙСТВАМИ

Р.А.Никоряк

Цель работы - исследовать особенности госпитализаций больных с психическими расстройствами среди участников антитеррористической операции (АТО).

Материалы и методы. Исследовано 469 госпитализаций в психиатрическую больницу участников, которые были в зоне АТО, на протяжении 2014-2016 гг. Использовано эпидемиологический, статистический методы.

Результаты. Установлено, что за 3 года проведения АТО среди жителей Черновицкой области 469 человек нуждались в психиатрической помощи. Доказано, что в 2014 году психиатрическая помощь оказана 49 % человек, в 2015 году - 31 % человек, в 2016 году - 20 % человек.

Выводы. Психические расстройства среди участников АТО на сегодняшний день составляют существенную социально-экономическую и медико-психологическую проблему нашего общества.

Key words:
mental disorders,
hospitalization,
ATO participants.

Clinical and
experimental
pathology. Vol.16,
№2 (60). P.57-60.

CHARACTERISTICS OF HOSPITALIZATION OF THE PARTICIPANTS ANTITERRORIST OPERATION WITH MENTAL DISORDERS

R.A.Nickoriak

Objective. The exploration the features of hospitalization of patients with mental disorders among participants of anti-terrorist operation (ATO).

Materials and methods. The 469 hospitalizations were investigated in a psychiatric hospital participants who were in the area ATO during 2014-2016. Epidemiological and statistical methods were used.

Results. It was established that 3 years of ATO among residents of Chernivtsi region 469 people need psychiatric help. It is proved that in 2014 provided psychiatric care 49% of individuals, in 2015 - 31% of people, in 2016 - 20% of individuals.

Conclusions. Mental disorders among participants of the antiterrorist operation (ATO) to date are significant socio-economic and psychological problem of our society.

Вступ

Бойові дії на сході нашої держави, які Україна вимушена проводити на своїй території, борючись за свою цілісність і незалежність, призвели до погіршення економічних, політичних, соціальних і психологічних наслідків, як для тих, хто брав безпосередню участь у бойових діях, так і для усього українського суспільства. Неочікуваний напад брательного слов'янського народу, з яким українці виграли Велику вітчизняну війну, жили пліч-о-пліч в мирі багато років, призвів до нечуваної

тотальної людської трагедії.

Війна на Сході України призвела до великої кількості загиблих, поранених, заручників як серед військових так і цивільних. Не всі учасники бойових дій змогли зберегти фізичне і психічне здоров'я, що зумовлює інтерес до проблеми психічного здоров'я тих, хто перебував під впливом стрес - факторів війни. Кількість людей, які зазнали психологічних наслідків війни у 4 рази більше, аніж фізичних уражень [7].

Участь у бойових діях вплинула на свідомість люди-

ни, піддала її серйозним якісним змінам. Разом із бойовим досвідом учасники АТО отримали фізичні травми, а їхня психіка зазнала значних змін. Вперше психологічні зміни у людей, які пережили екстремальну ситуацію описав Да Коста в 1871 році у солдатів громадянської війни в Америці як "синдром солдатського серця". У 1941 році А. Карднер назвав це явище "хронічним військовим неврозом" з проявами збудливості і дратівливості; нестримним типом реагування на раптові подразники; фіксації на травматичних подіях; відходу від реальності; схильності до некерованих агресивних реакцій тобто даний невроз має як фізіологічну так і психологічну природу [3,6,8].

Діапазон впливу війни на людину виявився надзвичайно широким. До відомих у світі нетрадиційних термінологічних позначень таких як: "в'єтнамський", "афганський", "чеченський" синдроми додався "синдром АТО" [5]. Протягом тривалого часу лікарі всього світу засвідчують, що у багатьох солдатів, які воювали виявлені тривожно-фобічні, поведінкові розлади та ознаки органічного ураження головного мозку. Подекуди ці симптоми виникають під час бойових дій, однак, значно частіше вони виникають через 6 місяців та більше після повернення додому [1,4].

Бойові дії на Сході України спровокували хвилю проблем психосоціальної адаптації, психічні розлади набули нових якісних і кількісних характеристик. Значна психічна травма може викликати стресовий розлад, але не завжди і не у всіх жертв. Пояснити вибіркочувствителістю осіб із стресовим розладом можна особливостями біологічної конституції організму, дитячим досвідом, наявністю чи відсутністю підтримки соціальних систем [2,9,10].

Психологічні порушення від замкненості і головних болів до спалахів агресії та алкоголізації діагностують у 80% бійців, що повернулися з АТО.

За інформацією Українського державного медико-соціального центру ветеранів війни МОЗ України на 25 листопада 2015 року в мережі ветеранських госпіталів проліковано більше ніж 5000 учасників АТО. За даними Державної служби у справах ветеранів війни майже 50 тис. осіб можуть увійти до Єдиного реєстру учасників АТО [5].

Актуальним для держави є допомога учасникам АТО кожного регіону України.

Мега роботи

Дослідити особливості госпіталізації хворих на психічні розлади серед учасників АТО.

Матеріал і методи дослідження

Досліджено 469 випадків госпіталізації у психіатричну лікарню учасників, які перебували в зоні АТО, протягом 2014-2016 рр. Застосовано епідеміологічний, статистичний методи.

Результати та їх обговорення

Враховували те, що в українському суспільстві на сьогодні через трьохрічну війну на сході держави, створилася ситуація постійної та тривалої напруги, тривоги та фрустрації не тільки для учасників АТО, але і їхнього близького оточення. Наявність такого масового феномену є новим нетиповим явищем на теренах сучасної України.

Нами була проаналізована госпіталізація учасників АТО, які перебували на лікуванні та реабілітації у Чернівецькій психіатричній лікарні (ЧПЛ) протягом 2014-2016 рр. За даний період у відділенні реабілітації учасників АТО при психіатричній лікарні надана допомога 469 пацієнтам. З них у 2014 році проліковано 228 осіб, у 2015 - 145 осіб, у 2016 - 96 осіб, що видно з рисунку 1.

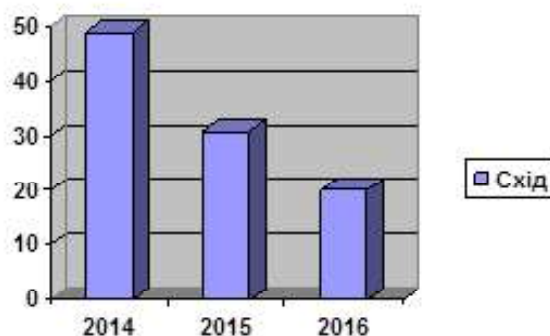

Рис. 1. Чисельність госпіталізованих по роках (%)

Найбільша кількість учасників АТО у 2014 році госпіталізовані у ЧПЛ восени, що склало 68% (155) осіб. Другим за чисельністю періодом стала зима, коли за 1 місяць поступило на стаціонарне лікування 20% (46) осіб; навесні 2014 року не спостерігалось жодного поступлення, оскільки основні військові дії розпочалися в середині 2014 року; влітку госпіталізовано 12% (27) осіб, що видно з рисунку 2.

Протягом 2015 року на лікуванні в ЧПЛ перебувало 145 учасників АТО, що склало 31% від обстежених за 3 роки. Дана кількість госпіталізованих у 1,6 разів менша,

ніж у 2014 році, коли чисельність госпіталізованих учасників бойових дій склало 49% осіб. Серед госпіталізованих хворих у 2015 році, виявлена певна тенденція, а саме: взимку (за 2 місяці) проліковано 32% (46) осіб, за 3 місяці весни - 38% (55) осіб, влітку - 19% (28) осіб, восени - 11% (16) осіб.

Дослідженнями встановлено, що від загальної кількості госпіталізованих за 3 роки, найменша кількість пацієнтів поступила у 2016 році, що склало 20% (96) осіб ($p < 0,05$). Найбільша кількість госпіталізацій у даному році прийшла на осінь, що склало 43% (41) учас-

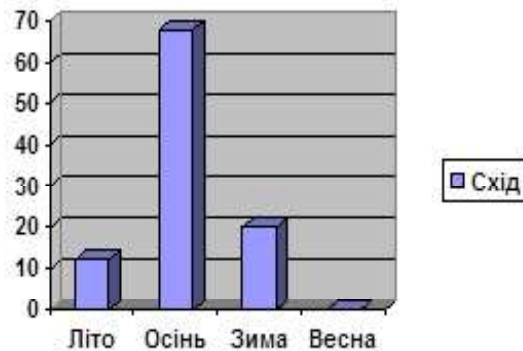

Рис. 2. Розподіл госпіталізованих у певні періоди 2014 року (%)

ників АТО. Найменша кількість госпіталізованих спостерігалася влітку - 8%(8) осіб ($p < 0,05$). Взимку та восени на стаціонарне лікування потупило майже однакова кількість хворих, а саме - 25 % і 24 % осіб.

У результаті дослідження виявлена певна тенденція госпіталізації, а саме - найбільша чисельність поступлень була восени і склала 45% чи 212 осіб, а найменшою - влітку, що становить 13%(63) осіб ($p < 0,05$), що видно з рисунку 3.

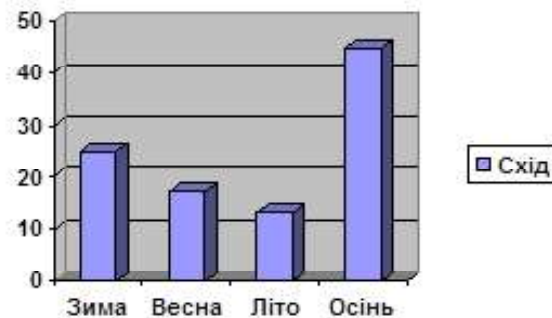

Рис. 3. Розподіл госпіталізованих в окремі пори 2014-2016 рр. (%)

Висновок

Таким чином, проведені дослідження встановили, що за 3 роки проведення бойових дій в зоні АТО серед мешканців Чернівецької області, які були задіяні як учасники антитерористичної операції 469 осіб потребували психіатричної допомоги та були госпіталізовані в ЧПЛ. Статистично доведено, що 2014 рік видався найчисельнішим за необхідністю надання психіатричної допомоги і склав 49% осіб. У 2015 році психіатричну допомогу отримало 31% осіб, а у 2016 році - 20% осіб з числа госпіталізованих протягом 2014-2016 рр.

Дослідження проведені серед військовослужбовців, які були на передовій, жили в окопах, зазнали поранень, були свідками загибелі друзів, деякі були в оточенні.

Перспективи подальших досліджень

Труднощі у процесі адаптації до мирного життя серед військовослужбовців, що побували в зоні озброєного конфлікту, потребують пошуку ефективних шляхів адаптації та соціально-психологічної реабілітації, оскільки, якщо їм вчасно не допомогти, то війна для них не закінчиться ніколи.

Список літератури:

1.Алещенко В.І. Психологічна реабілітація військовослужбовців з постстресовими психічними розладами: навчальний посібник. 2011. С. 24 -46.

2.Лихи Р. Когнитивно-бихевиоральний підход к лечению посттравматического стрессового расстройства. Терапия психических расстройств. 2006. № 2. С. 40-47.

3.Напреенко А.К., Марчук Т.Е. Посттравматическое стрессовое расстройство (обзор литературы). Архив психиатрии . 2001. №3 (26). С. 33-42.

4.Прийняття рішень у психофармакотерапії/ Пер. з англ. В. Штенгелов. К.:Сфера. 2006. 136 с.

5.Психолого-психіатрична допомога постраждалим у збройних конфліктах. Методичні рекомендації. Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця. Київ, 2015. 34с.

6.Решетников М.М. Психическая травма. СПб. Питер. Восточно-Европейский Институт Психоанализа. 2006. 322 с.

7.Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. СПб. Питер. 2001. 272 с.

8.Федунина Н.Ю. Экстренная психологическая помощь: закон жанра. Московский психотерапевтический журнал. 2006. № 4. С. 40-46.

9.Breslau N. The epidemiology of posttraumatic stress disorder: What is the extent of the problem. Journal of Clinical Psychiatry. 2001. V. 62, № 17. P. 16-22.

10. Foa E.B. Psychosocial treatment of posttraumatic stress disorder. Journal of Clinical Psychiatry. 2000. № 5. P. 43-51.

References:

1.Aleshchenko V.I. Psykhoholichna rehabilitatsiia viiskovosluzhbovtziv z poststresovymy psykhichnymy rozladamy [Psychological rehabilitation of the military personnel with post-stressful mental disorders]: navchalnyi posibnyk. 2011. S. 24-46. (in Ukrainian).

2.Lihi R. Kognitivno-bihevioral'nij podhod k lecheniju posttravmaticheskogo stressovogo rasstrojstva [Cognitive behavioral approach to treatment of post-traumatic stressful frustration. Therapy of mental disorders]. Terapija psihicheskikh rasstrojstv. 2006. № 2. S. 40-47. (in Russian).

3.Napreenko A.K., Marchuk T.E. Posttravmaticheskoe stres-sovovoe rasstrojstvo (obzor literatury) [Post-traumatic stressful disorder (review of literature)]. Arhiv psihiatrii. 2001. №3 (26). S. 33-42. (in Russian).

4.Pryiniattia rishen u psykhofarmakoterapii [Decision-making in psychopharmatherapy] / Per. z anhl. V. Shtenhelov. K.: Sfera. 2006. 136 s. (in Ukrainian).

5.Psykholoho-psykhiatrychna dopomoha postrazhdalym u zbroienykh konfliktakh. Metodychni rekomendatsii [Psychological and psychiatric assistance to victims of armed conflicts]/ Natsionalnyi medychnyi universytet im. O.O. Bohomoltsia. Kyiv,

2015. 34 s. (in Ukrainian).

6.Reshetnikov M.M. Psihicheskaja travma [Mental trauma]. SPb. Piter.: Vostochno-Evropejskij Institut Psihoanaliza. 2006. 322 s. (in Russian).

7.Tarabrina N.V. Praktikum po psihologii posttravmaticheskogo stressa [Workshop on psychology of a post-traumatic stress]. SPb. Piter.: 2001. 272 s. (in Russian).

8.Fedunina N.Ju. Jekstrennaja psihologicheskaja pomoshh': zakon zhanra [Emergency psychological assistance: law of a genre]. Moskovskij psihoterapevticheskij zhurnal. 2006. № 4. S. 40-46. (in Russian).

9.Breslau N. The epidemiology of posttraumatic stress disorder: What is the extent of the problem. Journal of Clinical Psychiatry. 2001. V. 62, № 17. P. 16-22.

10.Foa E.B. Psychosocial treatment of posttraumatic stress disorder. Journal of Clinical Psychiatry. 2000. № 5. P. 43-51.

Відомості про авторів:

Нікоряк Р.А., асистент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. Савенка С.М. Вищого державного навчального закладу України "Буковинський державний медичний університет"; лікар-психіатр Чернівецької обласної психіатричної лікарні.

Сведения об авторе:

Никоряк Р.А., асистент кафедры нервных болезней, психиатрии и медицинской психологии им. Савенка С.Н. Высшего государственного учебного заведения Украины "Буковинский государственный медицинский университет"; врач-психиатр Черновицкой областной психиатрической больницы.

Information about author:

Nickoriak R.A., assistant Department of neurology, psychiatry and medical psychology Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University"; psychiatrist Chernivtsi regional mental hospital.

*Надійшла до редакції 15.05.2017
Рецензент – проф. А.С. Борисюк
© Р.А. Нікоряк, 2017*